

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ САКРАЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ ДЛЯ
РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОГО ТУРИЗМУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Атаман Людмила Василівна, аспірантка

Науковий керівник – д.г.н., професор Іщук С. І.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У сучасному суспільстві швидкими темпами розвивається релігійний туризм. Попри це мало уваги приділялось оцінці сакральних споруд, які є основою для розвитку релігійного туризму. Релігійний туризм - це відвідування різноманітних сакральних споруд з паломницькою та ознайомчою метою. Щодо паломницького туризму, то це поняття, на нашу думку, дещо вужче і розуміє під собою - подорож до відомих культових місць з метою поклоніння і участі в релігійних церемоніях. Тобто у релігійному туризмі, окрім паломництва, можливе також вивчення архітектурних стилів будівництва сакральних споруд, мистецьких об'єктів (ікони, скульптури) та інших особливостей, пов'язаних із культовими спорудами. Тому сакральні об'єкти мають вплив на розвиток релігійного туризму.

Дослідивши особливості розвитку та сучасного функціонування сакральних об'єктів Вінницької області, ми побачили ряд проблем та перспектив використання їх у туристичній галузі регіону. Першою особливістю є те, що духовні святині є досить специфічними та не класичними об'єктами туризму. Так, як визначну роль у розвитку туризму як пізнавального, так і релігійного (чи паломницького), відіграє індивідуальний психологічний фактор. Досліджуючи використання духовних святинь для потреб туризму, ми зрозуміли, що найважливішим

завданням у розвитку цієї сфери є, безумовно, – розвиток "релігійної свідомості". Релігія – це особлива сфера життя і діяльності окремої людини та суспільства загалом. Саме через це важливо презентувати духовні святині у двох аспектах, роблячи акценти на пізнавальну функцію, яку відіграє той чи інший релігійний об'єкт, та з іншої точки зору – на духовну функцію. В першому випадку це зацікавить допитливого туриста, який цікавиться історією краю, архітектурними особливостями споруди, і т. п. В другому ж випадку, зосереджена увага буде у людей глибоко віруючих, які переслідують певну духовну ідею - поклоніння святому місцю, або тих, що шукають прощення, "спокутування" і т. п. І в першому, і в другому випадку релігійний об'єкт "знайде" свою цільову аудиторію.

Основними споживачами цього туристичного продукту є віруючі люди, а також туристи, які цікавляться історією православ'я. У туристичних фірмах відзначають, що останнім часом релігійним туризмом зацікавилася молодь. Все більший попит на короткострокові програми у школярів, студентів ліцеїв і коледжів, не кажучи вже про учнів православних гімназій.

Існують різні варіанти паломницьких поїздок. Найбільшим попитом користуються одно – і дводенні автобусні тури тривалістю від 8 до 36 годин. Такі програми недорогі і дають можливість відвідати кілька що знаходяться недалеко один від одного монастирів, взяти участь у богослужінні, а також оглянути визначні пам'ятки відвідуваних місць [4].

Виходячи з таких міркувань, ми визначили основні проблеми використання духовних святинь.

Головним об'єктом дослідження є духовна пам'ятка. І основною проблемою є їх охорона. Зрозуміло, що більша частина сакральних об'єктів, є давніми пам'ятками, деякі сягають близько тисячі років, іншим – 700, 500, 300, 200 років. З часом пам'ятки під впливом природних, антропогенних, часових, політичних чинників зазнають руйнувань. Головне завдання – це збереження унікальних сакральних споруд Поділля (церков, костелів,

монастирів, синагог і т. п.). Якщо релігійні святині становлять особливу історичну чи культурну цінність, їх нищення, руйнування чи псування потребують додаткової кваліфікації за ч. 2 ст. 298. Пошкодження чи зруйнування релігійної споруди або культового будинку - карається штрафом до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від шістдесяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк. (Стаття 178 зі змінами, внесеними згідно із Законом № 270-V/ від 15 квітня 2008 р.) Ст. 178 не обумовлює кримінальну відповідальність за пошкодження чи зруйнування релігійної споруди або культового будинку розміром заподіяної в результаті таких дій шкоди. Таким чином, кримінально караним є будь-яке пошкодження чи зруйнування релігійної споруди або культового будинку, яке заподіяло чи могло заподіяти істотну шкоду фізичній чи юридичній особі, суспільству. Виняток становлять випадки малозначного пошкодження чи зруйнування релігійної споруди або культового будинку, яке на підставі ч. 2 ст. 11 не може бути визнано злочином.

Для розвитку релігійного туризму, як і будь-якого іншого майже ключовим стає розвиток інфраструктури краю. Іншою проблемою, що гальмує розвиток туристичної діяльності краю є стан доріг. Нажаль на сьогодні ми можемо стверджувати, що він є вкрай незадовільним. Більша частина духовних святинь знаходиться у селах, поблизу сіл і т. п., тобто дороги переважають ґрунтові, а це означає, що в дощову погоду доступ до релігійного об'єкта практично відсутній [1, ст. 36].

Ще одна проблема – низький рівень обслуговування, зумовлений загальною кваліфікацією працівників галузі. На сьогодні в Україні (й зокрема на Вінниччині) практично відсутні відповідна система в галузі туризму для підготовки і перепідготовки кадрів, а також чіткі та адекватні

світовим стандартам кваліфікаційні вимоги. В нашій державі поступово виникають відповідні навчальні заклади, але вони роблять лише перші кроки у цьому напрямку, не маючи відповідного досвіду [1].

Останнім часом, ми можемо знайти необхідну інформацію про місцезнаходження певного сакрального об'єкта в мережі Інтернет, певних довідниках, але й досі немає розроблених чітких спеціалізованих маршрутних листів саме релігійного напрямку.

Крім того, до цього часу немає змістовного повного посібника по сакральних об'єктах Вінниччини, який би вмщував інформацію про сакральні об'єкти, їх історію, розміщення, архітектурну й туристичну цінність.

Завдання держави – забезпечити інфраструктурою місця паломництва. Наприклад, в с. Лядова збільшити кількість зупинок для туристичних автобусів, побудувати готелі [2]. Друге питання, рішення якого дозволить збільшити потоки паломників в Україну, прийняття відповідного законодавства, яке б не обкладало податками паломницький туризм.

Отже, на сьогодні у сфері релігійного туризму, існує багато проблем, основними з яких є: відсутність сформованої інфраструктури у сфері релігійного туризму (готелів, місць відпочинку, занедбаність пам'яток і територій довкола, погане транспортне сполучення); відсутність належного інформаційного забезпечення. Потребують значного опрацювання проблеми методичного забезпечення релігійних турів, залучення до формування маршрутів пам'яток сакральної архітектури, формування спеціалізованих груп, їх супровід тощо. Відчувається брак кадрів, методичних матеріалів, технологічної документації, розроблених контрольних текстів екскурсій тощо.

Література

1. Божук Т. І. Дослідження релігійних об'єктів для потреб туризму (методичні аспекти) / Т. І. Божук // Географія та туризм: наук. зап. - Вип. 9. 2010. - С 34-54;
2. Гижко Н.В. Перлини Вінниччини / Н. В. Гижко - Вінниця: ПП"Поліграфічний центр. ФЕНІКС". - 2007. - С.109-111;

3. Давиденко В. В. Стежка до святого місця /В. В. Давиденко // Вінницький край. - №1. - 2004. - 113 - 121;
4. Христов Т.Т. Религиозный туризм: учеб. пособ. для студентов ВУЗов. / Т. Т. Христов - М.: Академия, 2005.